

dr hab. Sławomira Kamińska-Berezowska
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Instytut Socjologii

**Recenzja dorobku habilitacyjnego dr Pauliny Rojek-Adamek
w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dyscyplinie socjologia
prowadzonym przez Radę Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach**

Wprowadzenie

Recenzję niniejszą przygotowałam w oparciu o postanowienie Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych z dnia 07 maja 2019 roku, powołującą mnie w charakterze recenzenta do Komisji w wyżej wymienionym postępowaniu. W materiałach przesłanych przez Prodziekana Wydziału Nauk Społecznych UŚ dr hab. Waldemara Wojtasika, wraz z pismem z dnia 30. 09. 2019 roku, znajdowały się wymagane we wnioskach habilitacyjnych dokumenty i publikacje, które dokumentują dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny p. dr Pauliny Rojek-Adamek.

Podstawowym obszarem recenzji jest, w pierwszej kolejności, monografia naukowa Pauliny Rojek-Adamek pt. „Designerzy. Rola zawodowa projektanta w oglądzie socjologicznym” (Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019), bo ona została wskazana jako główne osiągnięcie naukowe. Całość recenzji została podzielona na cztery zasadnicze części ukazujące kolejno: 1) sylwetkę zawodową Habilitantki, 2) ocenę pracy habilitacyjnej, 3) ocenę pozostałego dorobku naukowego Habilitantki oraz 4) ocenę pozostałej działalności dydaktycznej, naukowej i organizacyjnej. Całość recenzji zakończona jest wnioskiem z niej wpływającym.

1. Sylwetka zawodowa Habilitantki

Dr Paulina Rojek-Adamek uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2004 roku dzięki obronie rozprawy doktorskiej pt. „Środowisko zawodowe artystów plastyków i ich kapitał społeczno – kulturowy. Socjologiczny portret plastyków Górnego Śląska i Zagłębia”. Promotorem tej rozprawy doktorskiej był dr hab. Leszek A. Gruszczyński, a recenzentami byli prof. zw. dr hab. Marek S. Szczepański oraz prof. dr hab. Anna Barska. Wcześniej, bo w 2000 roku, pod kierunkiem tego samego promotora Pani Paulina Rojek-Adamek obroniła pracę magisterską pt. „Motywacja i zadowolenie z pracy na przykładzie pracowników banku państwowego”. Jak z powyższego wynika zainteresowania Habilitantki od początku związane były z problemami socjologii pracy. W 2000 roku ukończyła też Studia Podyplomowe w Kolegium Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Katowicach (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny) i uzyskała dyplom z zakresu „Zarządzania Małą Firmą”

Kariera zawodowa Pauliny Rojek-Adamek jest związana z zatrudnieniem na stanowisku wykładowcy w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach (w ramach umowy zlecenia, którą nadal kontynuuje) oraz z zatrudnieniem w Katedrze Socjologii Wyższej Szkoły Zarządzania i

Nauk Społecznych im. ks. E. Szramka w Tychach (w tym najpierw w latach 2000-2004 na stanowisku asystenta, a następnie w latach 2004-2013 na stanowisku adiunkta), a także z Katedrą Komunikowania, Organizacji i Zarządzania w Instytucie Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, gdzie jest nadal (od 01.11.2016 r.) zatrudniona na stanowisku adiunkta.

Dodatkowo była też zatrudniona na stanowisku adiunkta w Wydziale Zamiejscowym Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Tychach (od 01.10.2013 do 31.10.2016 r.).

Podsumowując dotychczasową drogę zawodową Habilitantki należy stwierdzić, że posiada ona duże doświadczenie naukowe i dydaktyczne w zakresie pracy na polskich uczelniach wyższych.

2. Ocena pracy habilitacyjnej

Jako podstawowe osiągnięcie naukowe wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595, z późniejszymi zmianami) dr Paulina Rojek-Adamek wskazała monografię pt. „Designerzy. Rola zawodowa projektanta w oglądzie socjologicznym”, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019. Praca ta składa się z: „Wprowadzenia”, dziewięciu rozdziałów, „Zakończenia”, „Spisu rycin, tabel i zdjęć”, bibliografii, aneksu wraz z przedstawionymi narzędziami badawczymi oraz z indeksu nazwisk, a liczy 288 stron. Układ pracy i jej strona graficzna jest poprawna, przejrzysta i bardzo staranna. Od strony graficznej można jednak zauważyć, że zamieszczone w niej fotografie i wykresy są czarno-białe, co w przypadku pracy dotyczącej designu może budzić pewne zastrzeżenia, bo istotnie ciekawsze w odbiorze dla czytelnika byłyby ich wersje kolorowe. Nie czynię jednak z tego zarzutu dla autorki pracy, bo jest to kwestia pozostająca przede wszystkim w gestii wydawnictwa.

Generalnie też książka „Designerzy. Rola zawodowa projektanta w oglądzie socjologicznym” została wydana wyjątkowo starannie, zarówno w warstwie językowej, technicznej, jak i estetycznej, w tym ostatnim wypadku uwagę przykuwa zwłaszcza jej wyrafinowana, a jednocześnie stonowana okładka.

Podjęty problem badawczy wpisuje się w szeroko rozumianą socjologię pracy czy ściślej socjologię zawodów, ale istotnie dotyka także socjologii designu. Można równocześnie powiedzieć, że dotyczy on samej istoty społecznego charakteru pracy zawodowej, bo stawia w centrum zainteresowań badawczych pytanie o to, jak definiowana jest rola zawodowa projektanta. Do analizy tego głównego problemu badawczego Habilitantka ostatecznie podchodzi w ujęciu relacyjnym, a więc traktuje analizowaną rolę zawodową w kategoriach procesu. To wykorzystywanie kategorii relacyjności w analizowaniu roli zawodowej projektanta stanowi, w mojej ocenie, o istotnej nowości prezentowanej monografii. Habilitantka stara się więc udzielić odpowiedzi dotyczącej opisu tej roli zawodowej przez ujęcie w badaniach: po pierwsze, perspektywy samych profesjonalnych projektantów, po drugie, perspektywy potencjalnych i rzeczywistych odbiorców projektów, jak również przez, po trzecie, ujęcie punktu widzenia ekspertów, którzy reprezentują instytucje designu. Jest to bardzo ciekawie postawiony problem badawczy, który daje możliwość dostarczenia odpowiedzi na deficyty wiedzy w zakresie charakterystyki analizowanego zawodu.

Dla zrealizowania celu badawczego Habilitantka określiła zadania swojej pracy zarówno w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej. W warstwie teoretycznej wskazuje, że będą one dotyczyć przeglądu i analizy dotychczasowej literatury przedmiotu wraz z charakterystyką głównych pojęć i odniesień do dotychczasowych rozważań sposobu ujmowania roli zawodowej projektanta i znaczenia funkcji designu. Jeśli chodzi o warstwę empiryczną, to jest ona potraktowana jako niezbędna dla opisanego roli zawodowej projektanta/designera, która składa się na współczesne zawody kreatywne, czyli badania empiryczne są przedstawione jako konieczne, ale też pokazana jest waga znalezienia sposobu ich empirycznego uchwycenia. Po określeniu tych celów poznawczych i empirycznych monografii Habilitantka konsekwentnie je podejmuje, co budzi moje uznanie.

Ogólne określenie problemów metodologii badań własnych można odnaleźć już we „Wprowadzeniu”, gdzie przedstawiony jest cel pracy, przedmiot badań i dobór próby badawczej. Ponownie kwestie metodologiczne zostają omówione w rozdziale szóstym „Problematyka i metodologia badań własnych”. Rozdział ten stanowi szerszą prezentację przedmiotu badań i celów badawczych, stąd uważam, że to jest właściwe miejsce do omówienia próby badawczej, bo to uczyniłoby rozważania jeszcze bardziej przejrzystymi. Autorka zdecydowała jednak o wcześniejszym przedstawieniu sposobu doboru próby, a w rozdziale szóstym ograniczyła się właściwie do podkreślania faktu, że badania, z założenia, nie są reprezentatywne, co - jak zauważyła - wiąże się z faktem ich, w znaczącym stopniu, jakościowego charakteru. Dookreślone zostało w tym rozdziale główne pytanie badawcze przez uzupełnienie go o dziewięć pytań o charakterze szczegółowym, które są w kolejnych rozdziałach sukcesywnie rozważane, co stanowi o wyrazie rzetelności podejścia badawczego. Brakuje natomiast w rozdziale metodologicznym rozważenia wszystkich potencjalnych partnerów ról społecznych projektantów, jak też jasnego przedstawienia decyzji, którzy z nich i jak wezmą udział w badaniach. Jest to pewnym mankamentem analiz zwłaszcza, że Habilitantka wcześniej prowadziła badania opinii o designie w województwie śląskim (zob. Paulina Rojek-Adamek, Grzegorz Gawron „O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych”, Zamek Cieszyn, Cieszyn 2011), a więc mogła się do nich odwołać. Generalnie jednak sam przedstawiony problem badań skoncentrowanych na roli zawodowej projektantów, jak i postawiony cel badawczy jest nowy i odpowiada na deficyty w literaturze dotyczące kształtowania się i funkcjonowania zawodu projektanta.

Analizując merytorycznie całość przedstawionej rozprawy należy zauważyć, że pierwsze pięć rozdziałów ma charakter teoretyczny. Pierwszy rozdział odwołuje się do procesów przemian pracy i do jej współczesnego zdematerializowanego charakteru. W tym kontekście ukazany jest zawód projektanta jako praca wpisująca się w przemysł kreatywny. Specyfika tego zawodu zostaje ukazana w perspektywie historycznej. Podniesione zostają kwestie kompetencji wchodzących w skład zawodu projektanta, w tym te o charakterze merytorycznym, jak i te społeczne, które dotyczą relacyjności jego wykonywania. Habilitantka zauważa w tym rozdziale problemy nieciągłości zatrudnienia projektantów, którzy zdecydowanie rzadziej stanowią personel etatowy, a częściej zatrudniani są „w ramach projektu”, ale tego wątku analiz nie kontynuuje. Koncentruje się natomiast na relacyjności i wadze sieci społecznych w pracy projektanta, w tym podkreśla, że zawód ten jest z jednej strony indywidualnym aktem tworzenia, a z drugiej pracą zespołową.

Drugi rozdział podejmuje problem designu jako produktu i procesu, w tym złożoności i wielości obszarów, których dotyczy to pojęcie, a więc takich praktyk jak: wzornictwo przemysłowe, projektowanie graficzne, projektowanie mody czy scenografia. W tym sensie analizie zostają poddane związki designu z przemysłem, ze sztuką czy, globalnie, z rynkiem. Szczególnie interesujące wydają się tu analizy zestawiające artystów z projektantami, bo to składa się na pokazanie społecznej odpowiedzialności tych ostatnich w stymulowaniu i wręcz

wyznaczaniu zachowań ludzi ze względu na, przynajmniej potencjalną, powszechność odbioru ich produktów. W powyżej przedstawionym kontekście nie dziwi, że rozdział trzeci zostaje poświęcony właśnie odpowiedzialności społecznej projektanta oraz projektowaniu partycypacyjnemu. Można tu zauważyć rozpisanie obowiązków projektanta wobec szeroko rozumianego społeczeństwa, wobec innych projektantów oraz wobec konkretnych zleceniodawców/klientów. W relacjach tych trzech obszarów mogą pojawiać się różnice interesów, a zatem pojawia się tu, jak Habilitantka zauważa, obszar potencjalnych dylematów etycznych, w tym w zakresie poufności zleceń, działań w pełni ekologicznych, czy właściwych sposobów rynkowej rywalizacji. Społecznie odpowiedzialne projektowanie jest tu więc ujęte jako to, które może wspierać kategorie osób z różnych powodów marginalizowanych, np. ze względu na niepełnosprawność czy wiek. Ze względu na moje indywidualne zainteresowania badawcze żałuję, że w tym zakresie nie został podniesiony problem marginalizacji ze względu na płeć, ale jest to zadanie, które wymagałoby raczej odrębnego, szczególnego namysłu. W każdym razie jednak społecznie odpowiedzialne projektowanie zostało tu wskazane i może być ono też potraktowane jako pewien rodzaj odpowiedzi na agresywny marketing, a więc może sprzyjać korygowaniu postaw stawiających prymat „mieć” nad „być”. Zostaje tu też przedstawiony problem projektowania partycypacyjnego, które ściśle wpisuje się w kwestie relacyjności ról projektanta, bo jasno stawia kwestie pytań o to, kto uczestniczy w procesie projektowania, kto powinien być do niego zapraszany i czyje interesy powinno projektowanie uwzględniać. W rozdziale tym Habilitantka sugestywnie przedstawia zatem rolę designu nie tylko w podnoszeniu estetycznych walorów życia społecznego, ale ogólnie w podnoszeniu jego całościowej jakości.

Design może być ujmowany komercyjnie i służyć pomnażaniu bogactwa głównie rynkowych zleceniodawców, ale może być też zaangażowany w wyrównywanie nierówności społecznych, przeciwdziałanie marginalizacji czy dyskryminacji. W tym drugim sensie nawiązuje do dorobku szkoły frankfurckiej, w tym M. Horkheimera czy T. Adorno. Habilitantka zwraca uwagę, że design krytyczny wraz z jego bardzo uważną orientacją na rolę, jakie przedmioty odgrywają w życiu codziennym, jest bliski analogicznemu podejściu sztuki, czego wyrazem są prace K. Wodiczki (np. „Pojazd dla bezdomnych”) oraz te z nurtu *design fiction*, czyli tego korzystającego z narracji projektowej jako sposobu do kwestionowania dotychczasowych rozwiązań w otoczeniu społecznym. W tym sensie Habilitantka sugestywnie ukazuje podział na designer afirmatywny i krytyczny, który wymaga od odbiorcy wyjścia z rutyny i pewnego namysłu nad sposobem funkcjonowania społecznego. Taki rodzaj podejścia obrazuje także projekt „Ludzie z fabryki porcelany”, czyli wypowiedzi projektantów o roli pracowników w procesie wytwarzania. W mojej ocenie ten rozdział teoretyczny szczególnie mocno wpisuje się ukazanie wieloznaczności charakteru zawodu i roli projektantów/designerów, przed którymi stoi wiele otwartych wyzwań dotyczących definiowania swoich działań.

Część teoretyczną wieńczy rozdział piąty, który porusza złożone zagadnienia podejść do ról społecznych w ujęciu strukturalnym oraz zgodnie z orientacją interakcyjną. Ostatecznie Habilitantka opowiada się za przyjęciem podejścia F. Znanieckiego, które umożliwia analizowanie sprawowania roli społecznej z punktu widzenia pełniących ją osób z uwzględnieniem kręgów społecznych, jakie oddziałują na kształt roli przez swoje oczekiwania w zakresie jej praw i obowiązków. Jest to też zgodne z ujęciem relacyjnym, co wydaje się szczególnie istotne w przypadku projektantów, których praca wymyka się prostym klasyfikacjom. Habilitantka przyjęła więc założenie, że nie da się odtworzyć w pełni roli zawodowej projektanta bez ujęcia sieci relacji, w których jest ona zanurzona. Na skutek przyjętych założeń sformułowała następnie propozycje badawcze dotyczące szczegółowych kwestii definiowania roli zawodowej projektanta, a w kolejnym rozdziale opisała metodologie badań własnych.

Przedstawieniu wyników badań poświęcone zostały trzy ostatnie rozdziały, które mają charakter empiryczny i istotnie poszerzają wiedzę o funkcjonowaniu projektantów/designerów w III RP. Pierwszy z rozdziałów empirycznych skupia się na postrzeganiu roli zawodowej projektantów przez tych, którzy ją faktycznie pełnią w oparciu o badania jakościowe (wywiad częściowo skategoryzowany z 51 profesjonalnymi projektantami) i badania ilościowe (ankieta obejmująca 102 profesjonalnych projektantów). Oba typy badań i odpowiadających im narzędzi badawczych posłużyły do analizy charakteru pracy, relacji z innymi uczestnikami procesu projektowania, jak też do analiz doświadczeń współpracy i rywalizacji.

Przeprowadzone wywiady dały pogłębioną wiedzę w zakresie motywacji wyboru tej drogi zawodowej, opisu zadań i kompetencji związanych z jej wykonywaniem, odpowiedzialności z nią łączonej i odbioru oczekiwań ze strony otoczenia, jak też sposobu ujmowania jej atrakcyjności i miar osiągania w niej sukcesów. W tym zakresie pewne kontrowersje może jednak budzić uwaga zamieszczona w przypisie na stronie 129, bo z niej można dowiedzieć się, że nie wszystkie wywiady zostały uznane za zakończone pełnym sukcesem, po czym brakuje wyjaśnień tego faktu. Być może ograniczenia zawartości publikacji nie pozwoliły na rozwinięcie problemów sztuki prowadzenia wywiadów, w tym kwestii ich transkrypcji czy wyjaśnień odmowy kilku osób (s.140) w zakresie udzielenia informacji o własnej sytuacji zawodowej dotyczącej formy świadczenia pracy (a więc tego czy jest to rodzaj stabilnego zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę czy są to innego typu umowy). W ramach prowadzenia i analizowania wywiadów warto podjąć wątek także tego, o czym badani nie chcą lub nie potrafią bez pomocy powiedzieć, bo to czyni badania ciekawszymi. Jest to ważne również dlatego, że na analizę sukcesu zawodowego składa się też sytuacja materialna i poczucie stabilizacji finansowej, a dodatkowo w badaniach ankietowych respondenci także niechętnie wypowiadali się o wielkości osiąganych dochodów. W tym sensie wartym analizy było zbadanie, na ile projektantów może dotyczyć problem pracy prekarnej. Brak ujęcia tych problemów nie ujmuje jednak przeprowadzonym badaniom ich pionierskiego charakteru.

Kolejny rozdział empiryczny koncentruje się na analizie roli zawodowej projektantów z punktu widzenia ekspertów instytucjonalnych - w oparciu o wywiady pogłębione - przy czym zakres poruszanych obszarów tematycznych ogniskował się wokół kategorii definicji tej roli zawodowej i jej kontekstu społeczno-gospodarczego. Badaniom udało się ukazać paradoks roli zawodowej projektanta jako związanej z jednej strony z działaniem na rzecz zysku gospodarczego, a z drugiej strony na rzecz szeroko rozumianego społeczeństwa. Sama osoba projektanta może być ujmowana jako bliska wyzwaniom artysty i wizjonera lub jako służebna wobec zleceniodawców, bądź też jako zawierająca w sobie oba te sprzeczne oczekiwania. Bardzo istotną zaletą analiz jest też zobrazowanie problemów wiążących się z deficytami świadomości zleceniodawców na temat procesu projektowania, jak również z deficytami kompetencji biznesowych projektantów. Uwypuklona została sytuacja projektantów jako tych znajdujących się ciągle „pomiędzy” własnymi wizjami dzieła a oczekiwaniami zleceniodawców. Na to relacyjne uwikłanie projektantów składa się też kwestia ich finansowych negocjacji ze zleceniodawcami w zakresie osiąganych zysków ekonomicznych czy w obszarze prawnego zabezpieczenia efektów ich pracy. Na to wszystko nakłada się problem pewnego braku stabilizacji zawodowej, który określony jest jako praca „od projektu do projektu”, przy czym jest to ponownie pojawiający się problem pracy prekarnej, która jest z jednej strony zasygnalizowana, a z drugiej nie jest wprost poddana analizie.

Część empiryczną kończy rozdział ujmujący prace i role projektantów z punktu widzenia ich odbiorców oraz uczestników procesów projektowych, co oparte jest o badania jakościowe i ilościowe. Dzięki wiedzy Habilitantki i jej znajomości środowiska pracy projektantów badaniami udało się tutaj objąć ekspertów uczestniczących w projekcie Design Silesia I oraz Design Silesia II. To ważne, bo taki stan rzeczy dawał unikalną możliwość ujęcia postrzegania roli designu i projektantów przed i po wykonaniu ich pracy. Jak można było spodziewać się,

badania potwierdziły, że oczekiwania i definicje pracy ról projektanta różniły się przed wykonaniem projektu i po jego zakończeniu, ale trudno było wcześniej przewidzieć, że różnice te będą aż tak znaczne. Dodatkowo, moim zdaniem, odwołanie się do projektu Design Silesia I oraz Design Silesia II okazało się też być sposobem pokazania i zilustrowania wagi procesów komunikacyjnych towarzyszących pracy projektantów. Zastosowane tu badania jakościowe w pełni spełniły więc pokładane w nich oczekiwania.

W przeprowadzonych ogólnopolskich badaniach ilościowych zastosowano ankiety oparte o celowy dobór próby badawczej wśród klientów dużych centrów handlowych. O samej organizacji tych badań Habilitantka nie napisała, ale przedstawiła dokładnie ich wyniki odwołujące się do danych z 474 ankiet. Obszar problemowy badań dotyczył sposobu postrzegania zawodów projektowych, wyobrażeń na temat pożądanых w nim cech, jak też skojarzeń ze słowem design oraz oceny prestiżu i uznania tego zawodu. Prezentacji badań towarzyszy ich przedstawienie w tabelach oraz czarno-białych wykresach. Jest to też jedna z pierwszych prób ujęcia prestiżu zawodu projektanta w relacji z innymi zawodami.

Generalnie uważam, że przedłożona do oceny monografia jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2. ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 r. nr 65 poz. 595, ze zm.) wnosi znaczny wkład w rozwój stanu wiedzy nauk społecznych w dyscyplinie socjologia w zakresie postrzegania i ujmowania roli zawodowej projektanta. Przeprowadzona analiza merytoryczna przedłożonej monografii pozwala więc, w moim przekonaniu, jednoznacznie stwierdzić, że jest to praca oryginalna i pionierska, a zatem w zupełności spełnia wymogi ustawowe, które są w przeprowadzanej procedurze wymagane.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Na dorobek naukowy Habilitantki po doktoracie składają się aż 3 monografie autorskie:

- „Designerzy. Rola zawodowa projektanta w oglądzie socjologicznym” (Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2019);
- „Artyści plastycy Górnego Śląska i Zagłębia. Socjologiczny portret środowiska” (Śląskie Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych, Tychy 2007);
- „Zawodowa rola kobiet w społeczeństwie obywatelskim Przedsiębiorczość kobiet w województwie zachodniopomorskim” (Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2011).

Pierwsza z wymienionych prac została wskazana jako główne osiągnięcie naukowe w przeprowadzonym postępowaniu habilitacyjnym, a więc została omówiona odrębnie powyżej. Druga z wymienionych publikacji („Artyści plastycy Górnego Śląska i Zagłębia. Socjologiczny portret środowiska”) powstała - jak sama autorka zaznacza - w oparciu o wcześniej napisaną i obronioną rozprawę doktorską „Środowisko zawodowe artystów plastyków i ich kapitał społeczno – kulturowy. Socjologiczny portret plastyków Górnego Śląska i Zagłębia”.

Trzecia z autorskich monografii („Zawodowa rola kobiet w społeczeństwie obywatelskim Przedsiębiorczość kobiet w województwie zachodniopomorskim”) stanowi raport z badania przeprowadzonego przez firmę Biostat na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie przy wykorzystaniu środków finansowych z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa (Poddziałanie 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013). Raport ten miał na celu dostarczenie podstawowych informacji w zakresie

przedsiębiorczości kobiet w regionie dla instytucji, które zajmują się jej wspieraniem. Sposób przedstawienia tego raportu świadczy o wysokich umiejętnościach profesjonalnych autorki, a także wpisuje się w praktyczną rolę socjologii na współczesnym rynku pracy zawodowej.

W zakres publikacji współautorskich Habilitantki, po doktoracie, wchodzi dwie następujące:

- „O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych” (współautor - Grzegorz Gawron; Zamek Cieszyn, Cieszyn 2011);
- „Europejskie szlaki – śląskie drogi. Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia” (współautor - Grzegorz Gawron; Śląskie Wydawnictwa Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych, Tychy 2011).

Pierwsza z tych publikacji współautorskich („O designie w województwie śląskim. Opinie śląskich projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych”) stanowi efekt projektu „Design Silesia“, który ukazuje charakter świadomości przedsiębiorców, projektantów i samorządów w województwie śląskim w zakresie oczekiwań i potrzeb związanych z projektowaniem. Jest to empiryczna analiza poprzedzona krótkim wstępem teoretycznym. W warstwie empirycznej przejrzystość przedstawia opinie trzech typów śląskich aktorów społecznych (projektantów, przedsiębiorców i samorządów lokalnych) za każdym razem odwołując się do kwestii metodyczno- metodologicznych. Warty podkreślenia jest fakt, że przeprowadzone badania ukazują nie tylko postrzegane przez respondentów szanse i dobre praktyki w zakresie designu, ale także zauważane przez nich bariery i zagrożenia. Autorzy opracowania przedstawiają więc wnioski i rekomendacje mające służyć rozwojowi designu w regionie.

Druga publikacja współautorska Pauliny Rojek-Adamek Paulina („Europejskie szlaki – śląskie drogi. Trendy rozwojowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii „Silesia”) jest wynikiem projektu badawczego „Od badania do działania. Analiza trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obszarze Górnośląskiego Związku Metropolitalnego”. Badania te zostały zrealizowane wśród ekspertów instytucjonalnych dla ukazania silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnych gospodarek miast, które składały się na analizowany związek metropolitalny. Z pewnością badania te są też ilustracją umiejętności pracy nie tylko w zespole dwojga badaczy, lecz też w zespole szerszym, bo były one kontynuowane w ramach kolejnej publikacji „Od badania do działania. Analiza trendów rozwojowych i zmian gospodarczych w obszarze Górnośląskiego Związku Metropolitalnego” (red. Marek S. Szczepański, Grzegorz Gawron, Paulina Rojek-Adamek, Śląskie Wydawnictwa Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych, Tychy 2011). Ta ostatnia praca, która ukazała się pod redakcją Pauliny Rojek-Adamek oraz dwóch innych redaktorów stanowiła zwieńczenie realizacji szerokiego projektu, który obejmował wielu aktorów społecznych analizowanej metropolii (ekspertów instytucjonalnych, uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych na terenie GZM, pracodawców z tego obszaru i zarejestrowanych na jego terenie bezrobotnych w 14 Powiatowych Urzędach Pracy).

Poza wyżej wymienioną pracą pod redakcją dorobek Habilitantki, po doktoracie, obejmuje jeszcze trzy kolejne, a mianowicie:

- „Edukacja całościowa – kompetencje cywilizacyjne a regionalny rynek pracy” (współredaktorem była Bożena Pactwa, a miejscem wydania - Śląskie Wydawnictwa Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych, Tychy 2006);
- „Między wykluczeniem a aktywizacją społeczną. Studia socjologiczne” (współredaktorem był Marek S. Szczepański, a miejscem wydania - Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskiego Towarzystwa Edukacyjnego Sp. z o.o., Kraków 2016);

- „Drafts from sociology of design. Introduction to discussion.” (współredaktorem był Grzegorz Gawron, a miejscem wydania Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskiego Towarzystwa Edukacyjnego Sp. z o.o., Kraków 2016).

Łącznie Habilitantka opublikowała więc po doktoracie (obronionym w 2004 roku) cztery publikacje opatrzone jej współredakcją, w tym jedną w języku angielskim. Ta angielskojęzyczna praca pod redakcją, czyli -„Drafts from sociology of design. Introduction to discussion” była wynikiem współpracy międzynarodowej, w tym konferencji w Pradze zorganizowanej przez European Sociological Association w 2015 roku. Publikacja ta składa się z artykułów podejmujących problem współczesnego designu oraz o rolę społeczno-kulturowych projektantów w XXI wieku. Obejmuje autorów nie tylko z Polski, lecz też z takich krajów jak: Portugalia, Rosja czy Norwegia. Wśród artykułów w tej książce zamieszczonych znajduje się również jeden autorstwa Pauliny Rojek-Adamek - „Participatory Design and New Roles of Designers: My Czechowice-Dziedzice. Project activities to encourage learning community”, co jasno obrazuje wpisywanie się własnych analiz autorki w europejską dyskusję o roli i znaczeniu designu.

Obok, wyżej wymienionych publikacji zwartych Habilitantka jest też, po doktoracie, autorką ponad 30 samodzielnych lub współautorskich artykułów naukowych, w tym: 4 artykułów (samodzielnych) znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), 6 artykułów w czasopismach znajdujących się na liście B wykazu MNiSW, jak też 14 artykułów mających charakter rozdziału w publikacji monograficznej, a także dodatkowo 3 artykułów w czasopismach zagranicznych i/lub wydawnictwach konferencyjnych z nr ISSN, jak również 5 w języku angielskim opublikowanych jako rozdziały w monografii. Dorobek naukowy dotyczący samych artykułów jest znaczący i imponuje zróżnicowaniem w zakresie charakteru wydawnictw, w jakich zostały one zamieszczone. Ten stan rzeczy uzupełnia 5 artykułów o charakterze popularno-naukowym opublikowanych po obronie pracy doktorskiej.

Generalnie przedstawiony powyżej dorobek naukowy dr Pauliny Rojek-Adamek, który został osiągnięty po doktoracie, jest zdecydowanie wystarczający do ubiegania się o tytuł doktora habilitowanego.

4. Ocena pozostałej działalności dydaktycznej, naukowej i organizacyjnej Habilitantki

Ze względu na charakter swojego dotychczasowego zatrudnienia dr Paulina Rojek-Adamek ma spore doświadczenie dydaktyczne, które wiąże się zarówno prowadzeniem zajęć na uczelniach w województwie śląskim, jak i małopolskim, w tym w następujących: w Instytucie Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, na Wydziale Zamiejscowym Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Tychach, w Wyższej Szkole Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. E. Szramka w Tychach, jak też w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

Na dorobek dydaktyczny Habilitantki składają się też działania w postaci:

- kompleksowego przygotowania w 2015 r. wniosku o uruchomienie nowego kierunku studiów I stopnia, zakończone pozytywną opinią MNiSW oraz PKA – *Finanse i Rachunkowość* w WZ KA im. A. Frycza Modrzewskiego;

- kompleksowego przygotowania w 2014 r. wniosku o uruchomienie nowego kierunku studiów I stopnia, zakończone pozytywną opinią MNISW oraz PKA - *Filologia Angielska* w WZ KA im. A. Frycza Modrzewskiego;
- kompleksowego przygotowania w 2014 r. wniosku o uruchomienie nowego kierunku studiów podyplomowych, zakończone pozytywną opinią Rady Wydziału oraz Senatu KA - *Oligofrenopedagogika* w WZ KA im. A. Frycza Modrzewskiego;
- kompleksowego przygotowania w 2014 r. wniosku o uruchomienie nowego kierunku studiów podyplomowych zakończone pozytywną opinią Rady Wydziału oraz Senatu KA - *Zarządzanie Oświatą* w WZ KA im. A. Frycza Modrzewskiego.

Dr Paulina Rojek-Adamek była też promotorem 4 prac licencjackich na kierunku socjologia w Wyższej Szkole Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. E. Szramka w Tychach, jak też 4 prac licencjackich na kierunku pedagogika Wydziału Zamiejscowego Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Tychach. Pełniła także funkcje promotora 5 prac licencjackich w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie na kierunku Zarządzanie Oświatą i Organizacjami Pozarządowymi. Dodatkowo była też recenzentem: 35 prac licencjackich w WSZiNS im. ks. E. Szramka w Tychach, 15 prac licencjackich w WZ KA im. A. Frycza Modrzewskiego, 18 prac licencjackich w UP im. KEN w Krakowie, a także 1 pracy magisterskiej na kierunku wzornictwo na ASP w Katowicach.

Habilitantka uczestniczyła w stażach zagranicznych w znanych europejskich ośrodkach naukowych i akademickich, w tym w następujących:

- Cardiff Metropolitan University in Wales - Design Wales, part of the National Centre for Product Design and Research (PDR), organizator Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, 01.07.2013 - 07.07.2013 r.
- Royal College of Art, Londyn UK, Work and City Lab of the Helen Hamlyn Centre for Design, 16. 10. 2014 - 30.10.2014.r.

Dr Paulina Rojek-Adamek brała też udział w licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych w ramach których organizowała też sesje i/lub grupy tematyczne. Spośród tych licznych konferencji wymienię tutaj tylko następujące:

- XIX World Congress of Sociology, Toronto, Canada, ISA, 15-21 07. 2018 r., ISA, organizator sesji tematycznej *Designing the Public and Private Spaces to the Needs of an Aging Society*, w ramach RC43 *Housing and Built Environment* (host committee);
- 12th Conference of the European Sociological Association Prague, Czech Republic, 25 – 28.08. 2015, organizator podwójnej sesji tematycznej *Design in use - the application of design in global processes of social and cultural change* ;
- XVI Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny, PTS, „Solidarność w czasach nieufności”, Gdańsk 14-17 09 2016 r. współorganizator grupy tematycznej "Przestrzenie i rzeczy – design uspołeczniony", Gdańsk 2016
- XV Ogólnopolski Zjazd Socjologiczny, PTS „Co po kryzysie?” Szczecin 11-14 09. 2013. Współautor grupy tematycznej nr 11: „Design w użyciu – o społecznym zastosowaniu design’u”, Szczecin 2013.

Dr Paulina Rojek-Adamek brała udział w wielu projektach badawczych, w tym była kierownikiem następujących:

- „Off-sharing klasy kreatywnej. Skłonność do wymiany i dzielenia się wiedzą wśród przedstawicieli sektorów kreatywnych” - 2018 r. projekt w ramach badań statutowych UP w Krakowie;

- „Opinie i postawy rodziców na temat obniżenia wieku szkolnego” -2013 t. projekt WSZiNS Tychach;
- „Ewaluacja lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych przyjętych do realizacji w jednostkach administracyjnych woj. dolnośląskiego” – 2012, r Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej;
- „Benchmarking – narzędzie efektywnej kontroli zarządczej w urzędach miast na prawach powiatu, urzędach gmin i starostwach powiatowych” - 2012 r. Śląski Związek Gmin i Powiatów w Katowicach;
- „Przedsiębiorczość kobiet w województwie zachodniopomorskim”, Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.1. 2011 WUP Szczecin;
- „Tychy – Miasto oczami jego mieszkańców. Analiza socjologiczna na potrzeby strategii promocji”, 2009, WSZiNS im. ks. Emila Szramka w Tychach;
- „Przestrzeń Zawiercia w opiniach jego mieszkańców. Analiza socjologiczna na potrzeby wdrażania miejskiego systemu informacji (SIM)”, 2009, Business Consulting Sp. z O. O.;
- Edukacja całościowa – kompetencje cywilizacyjne a regionalny rynek pracy”, 2006, WSZiNS im. ks. Emila Szramka w Tychach.

W zakresie członkostwa w międzynarodowych i krajowych organizacjach i stowarzyszeniach naukowych można wymienić udział dr Pauliny Rojek-Adamek w następujących: Polskie Towarzystwo Socjologiczne (od 2012 do nadal), European Sociological Association (2014-2017), „Śląskie Obserwatorium Procesów Metropolizacyjnych” (od 2011 do nadal).

Podsumowując: przedstawiona powyżej działalność dydaktyczna, naukowa i organizacyjna Habilitantki świadczy o jej wysokich kompetencjach, a także samodzielności i kreatywności, a więc jest zdecydowanie wystarczająca do ubiegania się o tytuł doktora habilitowanego.

Wnioski

Jednoznacznie stwierdzam, że przedstawiona do oceny całość dokumentacji, w tym określona jako podstawowe osiągnięcie naukowe monografia pt. „Designerzy. Rola zawodowa projektanta w oglądzie socjologicznym” (Wydawnictwo Naukowego Scholar, Warszawa 2019), jak i pozostały dorobek naukowo-badawczy, organizacyjny i dydaktyczny nie pozostawia wątpliwości, że dr Paulina Rojek-Adamek ma sprecyzowane zainteresowania badawcze oraz znaczące osiągnięcia, które wnoszą istotny, znaczny wkład w rozwój nauki w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie socjologia.

W związku z powyższym formułuję jednoznacznie pozytywną opinię w przedmiocie nadania dr Paulinie Rojek-Adamek stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie socjologia.

Wnioskuje o dopuszczenie Habilitantki do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Katowice.....4.XII.2019

Paulina Kamieńska-Berezowska